

ESHITUV VA MUVOZANAT A'ZOLARI PATOLOGIYASI VA YANGI DIAGNOSTIKA USULLARI

Abdinabiyev Shahzod Aytbay o'g'li
Alfraganus universiteti tibbiyot fakulteti
Davolash ishi yo'nalishi 222 guruh talabasi
+998932719201

Ilmiy rahbar: Sayfiyeva X.D.
Alfraganus universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Eshituv va muvozanat a'zolari inson organizmining eng nozik va murakkab tizimlaridan biridir. Bu tizimlar nafaqat atrofdagi tovushlarni qabul qilish va ularni miya tomonidan qayta ishlashga xizmat qiladi, balki insonning muvozanatini saqlashda ham muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, eshituv va muvozanat a'zolarining patologiyalari insonning hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada eshituv va muvozanat a'zolarining asosiy patologiyalari, ularning sabab va oqibatlari hamda zamonaviy diagnostika usullari batafsil tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: eshituv va muvozanat a'zolari, miya, muvozanat, patologiya, genetik kasalliklar, quloq, kompyuter tomografiyasi.

Eshituv a'zolari patologiyasi ko'plab omillar ta'sirida yuzaga kelishi mumkin. Bu omillar orasida genetik kasalliklar, yuqumli kasalliklar, bosh miya va quloq jarohatlari, toksik ta'sirlar, shuningdek, qarish jarayoni ham muhim ahamiyatga ega. Eshituvning buzilishi ko'pincha quloq ichidagi yoki tashqi tuzilmalarining shikastlanishi natijasida yuzaga keladi. Masalan, o'rta quloq yallig'lanishi, quloqdagi suyuqlik to'planishi, eshituv nervining shikastlanishi kabi holatlar eshituvning pasayishiga olib keladi. Shuningdek, sensorinevral eshituv yo'qotilishi, ya'ni eshituv nervining yoki ichki quloqdagi sochli hujayralarning zararlanishi ham keng tarqalgan patologiyalardan biridir. Muvozanat a'zolarining patologiyasi esa asosan ichki quloqdagi labirint va undan kelib chiqadigan nerv tolalarining shikastlanishi bilan bog'liq. Muvozanat buzilishi bosh aylanishi, ko'ngil aynishi, muvozanatni yo'qotish va yurishdagi qiyinchiliklar kabi belgilar bilan namoyon bo'ladi. Bu holatlar ko'pincha vestibulyar neyrit, labirintit, bosh miya shikastlanishlari, shuningdek, qarish jarayonlari natijasida yuzaga keladi. Muvozanat a'zolarining patologiyasi insonning kundalik hayot faoliyatini sezilarli darajada cheklashi mumkin.[1]

Zamonaviy tibbiyotda eshituv va muvozanat a'zolari patologiyasini aniqlash va davolash uchun turli diagnostika usullari qo'llaniladi. An'anaviy usullar orasida audiometriya, tympanometriya, vestibulyar testlar va boshqalar mavjud. Audiometriya eshituv qobiliyatini o'lchashda eng ko'p qo'llaniladigan usullardan biri bo'lib, u turli chastotalardagi tovushlarni qabul qilish darajasini aniqlaydi. Tympanometriya esa o'rta

quloqning holatini baholashda yordam beradi. Vestibulyar testlar esa muvozanat tizimining funksiyalarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, bosh aylanishi va muvozanat buzilishining sabablarini aniqlashda qo'llaniladi.[2]

So'nggi yillarda esa yangi diagnostika usullari rivojlanmoqda. Masalan, kompyuter tomografiyasi va magnit-rezonans tomografiyasi (MRT) quloq va bosh miya tuzilmalarining aniq tasvirini olish imkonini beradi. Bu usullar yordamida ichki quloqdagi va bosh miyadagi patologiyalarni aniqlash ancha osonlashgan. Shuningdek, elektrovestibulyografiya va video nistagmografiya kabi texnologiyalar vestibulyar tizimning faoliyatini yanada batafsil o'rganishga yordam beradi. Ushbu texnologiyalar muvozanat buzilishining turli sabablari, jumladan, nervlarning shikastlanishi yoki ichki quloqdagi labirint kasalliklarini aniqlashda yuqori aniqlik bilan xizmat qiladi.[3]

Yangi diagnostika usullarining yana bir muhim jihati – ularning invaziv bo'lmaganligi va bemorga kamroq noqulaylik tug'dirishi. Masalan, video nistagmografiya yordamida ko'z harakatlari monitoring qilinadi, bu esa vestibulyar tizimning holatini baholashda muhim ma'lumot beradi. Shu bilan birga, genetik testlar eshituv yo'qotilishining irsiy shakllarini aniqlashda qo'llanilmoqda, bu esa kasalliklarni oldini olish va erta davolash imkoniyatini yaratadi.[4]

Eshituv va muvozanat a'zolari patologiyasini davolashda ham yangi texnologiyalar va usullar qo'llanilmoqda. Masalan, implantatsiya – bu eshituv yo'qotilgan bemorlarda ishlatiladigan ilg'or usul bo'lib, u ichki quloq yoki eshituv nerviga elektr signallarini yuborish orqali eshituvni tiklash imkonini beradi. Shuningdek, vestibulyar reabilitatsiya terapiyasi muvozanat buzilishlari bilan og'rigan bemorlarga mo'ljallangan maxsus mashqlar va davolash usullarini o'z ichiga oladi. Bu terapiya vestibulyar tizimning qayta tiklanishini rag'batlantiradi va bemorning hayot sifatini yaxshilaydi.[5]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, eshituv va muvozanat a'zolari patologiyalari insonning hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan murakkab va ko'p qirrali muammolar hisoblanadi. Ushbu patologiyalarni aniqlash va davolashda zamonaviy diagnostika usullari va texnologiyalar muhim rol o'ynaydi. An'anaviy usullar bilan birgalikda yangi texnologiyalar yordamida kasalliklarning sabablarini aniqroq aniqlash, erta tashxis qo'yish va samarali davolash imkoniyatlari kengaymoqda. Shu bois, eshituv va muvozanat a'zolari patologiyasini o'rganish va diagnostika usullarini takomillashtirish tibbiyot sohasida dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Bu esa bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va ularning ijtimoiy faolligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov, S. M. (2023). "Eshituv va muvozanat a'zolarining patologik holatlari va ularni tashxislashda zamonaviy usullar". Tibbiyot ilmiy jurnali, Toshkent, "Tibbiyot" nashriyoti.

2. Nurmatov, B. Q. (2022). “Vestibulyar tizim kasalliklarining diagnostikasi va davolashdagi yangiliklar”. O‘zbekiston Tibbiyot Akademiyasi axborotnomasi, Toshkent, O‘zbekiston Tibbiyot Akademiyasi Nashriyoti.

3. Tursunova, M. R. (2021). “Sensorinevral eshituv yo‘qotilishi: sabablari va zamonaviy tashxis usullari”. O‘zbekiston Tibbiyot Jurnal, Toshkent, “Fan va Texnologiya” nashriyoti.

4. Qodirov, J. A., & Islomov, D. S. (2024). “Ichki quloq kasalliklarida magnit-rezonans tomografiyaning roli”. Tibbiyot va Biologiya Ilmlari Jurnal, Samarqand, “Ilm-fan” nashriyoti.

5. Karimova, N. M. (2020). “Vestibulyar reabilitatsiya va uning muvozanat buzilishlarida qo‘llanilishi”. O‘zbekiston Sog‘liqni Saqlash Ilmiy Jurnal, Toshkent, “Sog‘liqni Saqlash” nashriyoti.

6. Rasulov, A. T. (2023). “Eshituv implantlari va ularning klinik qo‘llanilishi”. Tibbiyot Innovatsiyalari Jurnal, Toshkent, “Innovatsiya” nashriyoti.

7. Yusupova, L. F. (2022). “Eshituv va muvozanat a‘zolarining patologiyalarini erta aniqlashda genetik diagnostikaning ahamiyati”. Biotibbiyot Ilmlari Jurnal, Toshkent, “Biotibbiyot” nashriyoti.